

Banai Ádám – Pulai György

Hiányoznak a hosszú, fix kamatozású kkv-hitelek

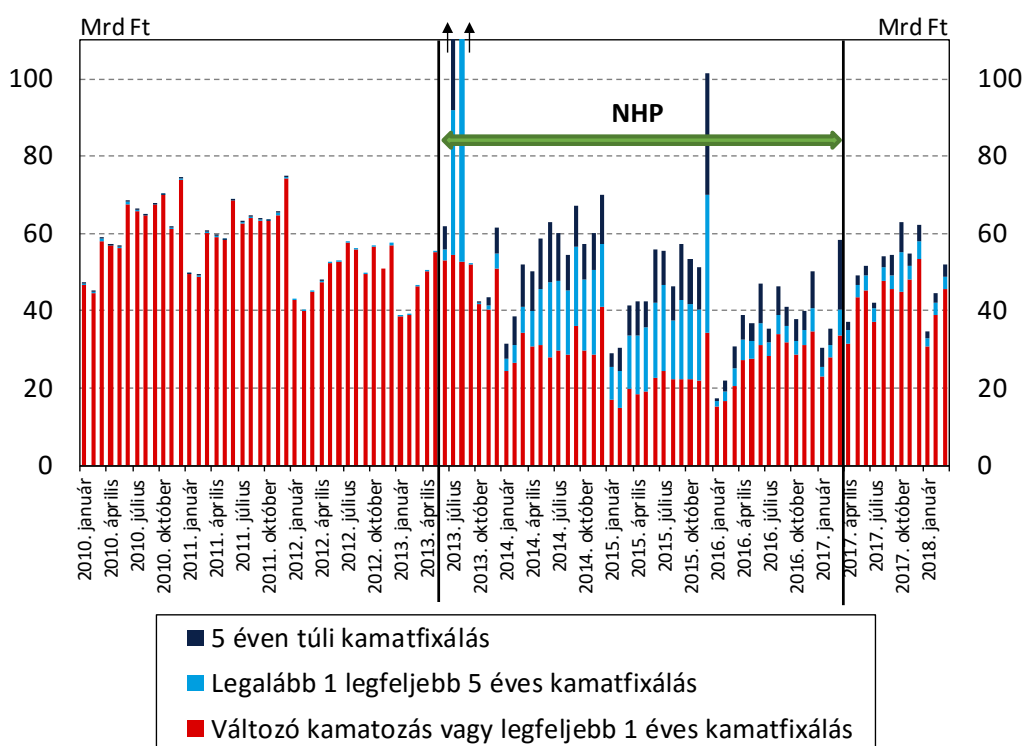
Ahhoz, hogy a hitelezés megfelelően támogassa a reálgazdaság bővülését és a vállalkozások versenyképesebbé válását, nemcsak annak mennyisége, de összetétele is fontos. Az MNB Növekedési Hitelprogramjának jelentős szerepe volt a hitelállomány csökkenésének megállításában. Bár a kkv-hitelezést a közelmúltban már 10 százalék fölötti éves növekedési ütem jellemezte, az NHP kivezetése óta visszaesett a hosszú lejáratú, és azon belül is a fix kamatozású hitelek aránya; mindkét mutató elmarad a fejlett országokban jellemzőhöz képest. A kkv-hitelpiac megfelelő működéséhez szükséges a hosszú, fix kamatozású kkv-hitelek nagyobb térnyerése.

A magyar gazdaság felzárkózásához elengedhetetlen a hazai vállalkozások versenyképesebbé válása, dinamikus növekedése. Ehhez szükséges, hogy a vállalati hitelezés ne csak megfelelő volumenben, hanem egészséges szerkezetben álljon rendelkezésre. A válság kitörését követően Magyarországon nemzetközi összehasonlításban is jelentős mértékű és időben is elhúzódó visszaesés volt megfigyelhető a kkv-hitelezésben annak ellenére, hogy a válságot megelőző időszakban nem történt túlzott mértékű hitelnövekedés ebben a szegmensben. A kkv-hitelállomány éveken át tartó zsugorodása 2013-ban megállt, annak köszönhetően, hogy a Magyar Nemzeti Bank elindította első célzott hitelösztönző eszközét, a Növekedési Hitelprogramot (NHP). A program keretében annak 2017. első negyedév végi lezárultáig 40 000 hazai mikro-, kis- és középvállalkozás jutott kedvező finanszírozáshoz, a megkötött szerződések összege pedig meghaladta a 2 800 milliárd forintot.

Az NHP a kkv-hitelpiac meghatározó tényezője volt működésének közel 4 éve alatt; voltak időszakok, illetve ágazatok, amelyekben az NHP-s hitelek tették ki a kkv-knak nyújtott forinthitelek akár háromnegyedét. 2016-tól – az MNB kivezetésre irányuló szándékával összhangban – ez az arány csökkent, de egészen a szerződéskötési időszak végéig érdemi szerepet töltött be a kkv-k beruházásainak megvalósításában. Az összes szakaszban együttevén mintegy 1 700 milliárd forintnyi hitel- és lízingügylet szolgált új beruházások finanszírozását. Az MNB becslései szerint az NHP 2-2,5 százalékponttal járulhatott hozzá 2013–2017 között a gazdasági növekedéshez, és ezzel a foglalkoztatásra is jelentős hatást gyakorolt.

Az NHP keretében nyújtott, akár 10 éves futamidőre is elérhető hitelek egyik legfontosabb vonzereje a kamat kedvező szintje mellett annak fix jellege volt, amit mind a hitelintézetektől, mind a vállalkozásoktól kapott visszajelzések megerősítettek. Korábban nem voltak jellemzők a fix kamatú hitelek a közép- és hosszú lejáratú szegmensben, a program tehát a hitelállomány szerkezetét is átalakította: nemcsak a hosszú futamidejű hitelek aránya emelkedett, de azon belül teret nyertek a fix kamatozású hitelek is (1. ábra).

1. ábra A legfeljebb 1 millió euró összegű új vállalati forinthitel-szerződések megoszlása kamatfixálási periódus alapján

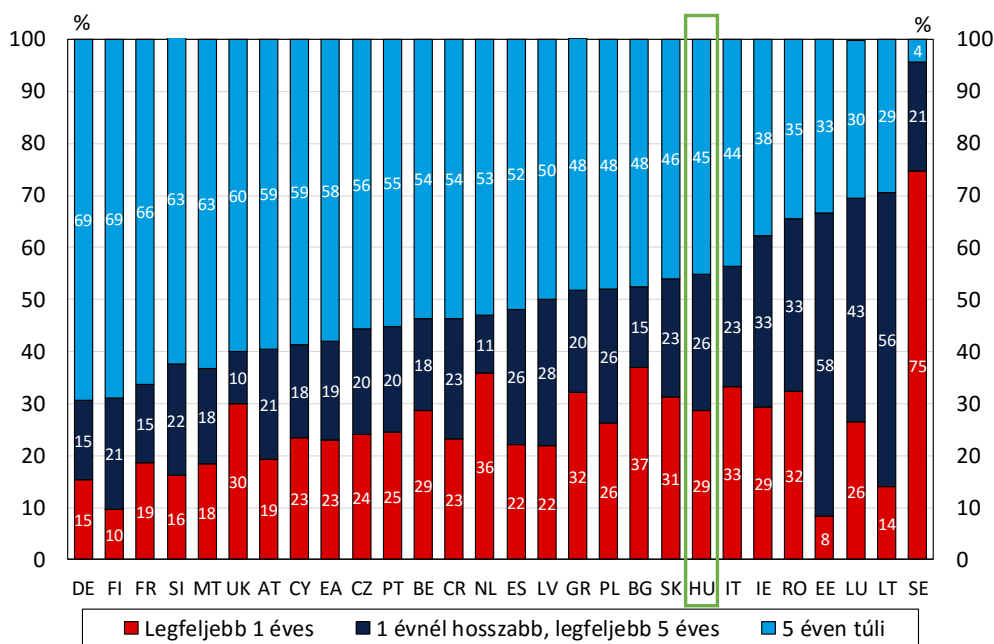
Forrás: MNB.

A fix kamatból adódó kiszámíthatóság főként azon vállalkozások hitelfelvételi kedvét növeli, illetve kockázatát csökkenti, amelyek nem rendelkeznek tartalékokkal az esetlegesen megváltozó hozamkörnyezetben a magasabb kamatok kifizetéséhez. Ez jellemzően a kisebb vállalkozásokat érinti, amelyek nemcsak alacsonyabb jövedelemtermelő képességgel és felhalmozott tartalékkal rendelkeznek, de kamatozó eszközök hiányában – egyes nagyobb vállalatokkal ellentétben – az azokon keletkező kamatbevétel sem ellensúlyozza a megemelkedő kamatkiadást. Ennek fényében nem meglepő, hogy a hitelintézetek az NHP három szakasza keretében a – felülről

maximált kamatmarzs ellenére – 860 milliárd forint összegben nyújtottak kölcsönt a mikroállalati szegmensnek, döntő többségben beruházási célra.

A fentiekből látható, hogy nemcsak a hitelezés mennyisége, hanem annak összetétele is fontos a beruházások szempontjából, ezért az MNB a kkv-hitelezés „minőségét” is folyamatosan figyelemmel kíséri, különös tekintettel az NHP kivezetését követő változásokra. A program bő 1 évvel ezelőtti lezárását követően nem történt számottevő visszaesés a kkv-hitelek volumenét illetően, a hitelek futamidejének eloszlása viszont a rövidebb lejáratok irányába tolódott el: az 5 éven túli futamidejű hitelek részaránya 30 százalék körüli szintre esett vissza, ami elmarad az NHP idején tapasztalttól. Ebben persze szerepet játszhat az is, hogy egyes vállalkozások a kedvező kondíciókra tekintettel előrehozottan, az NHP időszakában valósították meg beruházásaikat, így az NHP-t követő időszakban nem jelennek meg a hitelpiacon beruházási hitel-igénnyel. Ezzel együtt kijelenthető, hogy nemzetközi összevetésben Magyarországon alacsony a hosszú lejáratú vállalati hitek aránya, és még az NHP alatt is csak kismértékben sikerült e tekintetben közelebb kerülni a fejlettebb országokban jellemző arányhoz. 2018. első negyedév végén az 5 éven túli hitelek 45 százalékos részesedése a hitelállományon belül több mint 10 százalékponttal maradt el az euró zóna átlagától (2. ábra).

2. ábra A vállalati hitelállomány futamidő szerinti megoszlása nemzetközi összehasonlításban
(2018. március)

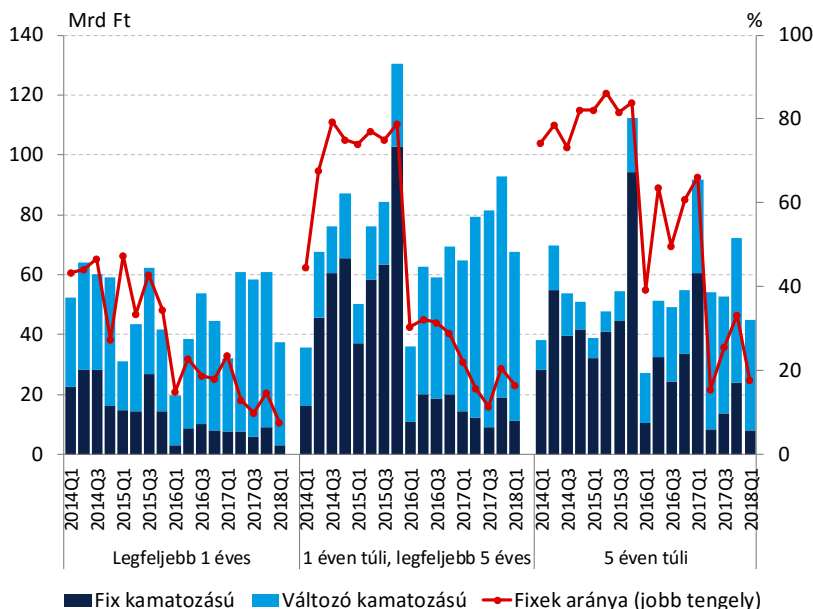

Forrás: EKB.

A hosszú hitelek részarányának csökkenése mellett a program második szakaszát, illetve teljes kivezetését követően visszaesett a fix kamatozású kkv-hitelek aránya is, különösen a hosszabb futamidők esetében. Az NHP lezárását követően ugyanis a bankok – fix kamatú forrás hiányában – vélhetően kevésbé voltak hajlandók az NHP-hoz hasonló kondíciókkal fix kamatú kölcsönt nyújtani, vagy csak olyan felár, illetve kamatszint mellett, amelyet a vállalkozások már túl magasnak ítélték meg. Az elmúlt négy negyedévben nyújtott 5 éven túli új kkv-hitelek mindössze 20-30 százaléka volt fix kamatozású, ami továbbra is elmarad az NHP kivezető szakasza idején tapasztalt, jellemzően inkább kétharmadhoz közeli aránytól (3. ábra).

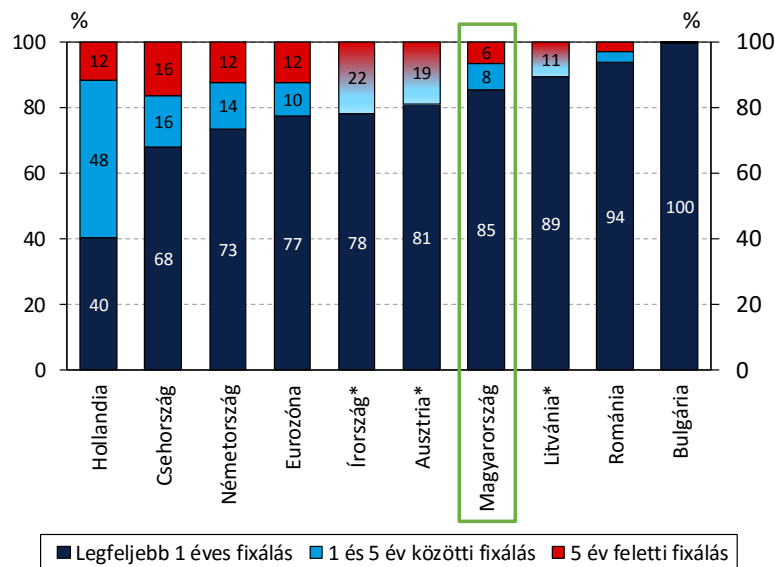
A fejlett országokban a hazainál jellemzően magasabb kamatfixálási arány figyelhető meg. Míg Magyarországon az elmúlt egy évben (2017. április – 2018. március) a kisösszegű, legfeljebb 1 millió eurós hiteleknek közel 90 százaléka volt változó kamatozású vagy legfeljebb 1 éves fixálású, az eurozónában ez az arány több mint 10 százalékponttal alacsonyabb, a régiós országok közül Csehországban például kétharmad alatti (4. ábra).

3. ábra Kkv-k által felvett forinthitelek kamatfixálás szerinti megoszlása futamidőnként

Forrás: MNB.

4. ábra A legfeljebb 1 millió eurós vállalati hitelek megoszlása a kamatfixálási periódus szerint nemzetközi összehasonlításban (2017. ápr. – 2018. márc. közötti szerződéskötések)

*Az éven túli fixálású hitelekre részletesebb bontás nem állt rendelkezésre. Forrás: nemzeti jegybankok, EKB.

A dinamikus gazdasági növekedéshez szükséges, hogy a vállalkozások beruházásaik megvalósításához stabil, kiszámítható kamatteherrel jellemezhető finanszírozási lehetőségeket találjanak. Az NHP lehetővé tette ezt a kkv-k számára, a program kivételével azonban a hitelpiacon ezek a lehetőségek szűkültek. Kívánatos lenne, hogy Magyarországon a továbbiakban is minél több kisebb vállalkozásnak legyen lehetősége bővítő, korszerűsítő beruházását hosszú távon kiszámítható, kedvező kamatozású hitelből finanszírozni.

„Szerkesztett formában megjelent a Portfolio.hu oldalon 2018. június 20-án.”